

ma, ali u prokletim okolnostima i s krivom etiketom zašivenom na ratnom odijelu, pod stijegom vječne povijesne trakavice u kojoj se svaki, ali baš svaki put ponovno jasno pokaže:

da svi ratovi imaju svoje žrtve.

I da sve žrtve imaju svoje krvnike.

A da svi krvnici imaju svoje nadređene.

Koji najčešće znaju gdje su točno krvnici praznili šaržere, rezali vratove i zakapali tijela.

I da se strahota svakog zakopanog tijela, koliko god ona strašna bila, može sakriti pred strahotom ideje za koju je to tijelo zakopano, o kojoj su sudili neki tamo, kako ti kažeš, 'čudni ljudi čudnog imena', koji poput kralja Duncana dok razgovara s Macbethom priznaju da je ponekad pravo jebeno umijeće pročitati ljudima na licu ono što im se mota po lubanji.

Sigurno je zajebano razlikovati ta njihova šutljiva lica od povijesti krvavih dijalektika u kojima su zapeli. I da ni dugogodišnja mukotrpna istraživanja i komparativne analize o toj istoj povijesti nisu dovoljno vrijedan dokaz za tvoje srce koje osjeća drukčije.

Koje bi preklopavalo i prebrojavalo već prebrojeno, i pokretalo naloge za metaforičke obdukcije posmrtnih ostataka 80 tisuća prošlosti.

Dok istovremeno tvrdiš da trebamo gledati naprijed, a ne natrag.

Naprijed u tržišni svijet tržišnih zakona.

Sjedim već danima u kutu i gledam te zamišljenog preko puta sobe.

U strahu da sve što kažeš ne bude krivo interpretirano.

Pa onda bolje reći što manje.

I pokrenuti referendum za svaku glazbenu playlistu, notu i ton.

Odsvirati populistički instrumental na tuđu osobnu emociju ili povrijeđeni ego.

Samoujerenom upitati publiku što sljedeće žele pjevati.

Poslušati najglasnije povike opijenih u prvom redu VIP sekcije.

I otpjevati ponovno onu o Mili Hrnčiću na usnama tvoje žene.

Ili onu o tome kako je granica svetinja.

A država najgori mogući gospodar ekonomije.

Ili onu o tome kako ti 'svoje voliš, voliš najviše'.

Jer uvijek trebaju postojati naši i njihovi.

I da se u takvu ljubav ne može miješati nitko, ni država, ni zakon ili itko treći.

Bez obzira je li brak skladan ili pun udaraca, šamara i psokvi.

Pa možemo tako nastaviti pjevati i nakon kraja koncerta, na drugi, a zatim i treći bis.

U ushitu upisati emotivne stihove u državni ustav.

O proširenju predsjedničkih prava, a s vremenom kako to obično biva i broju mogućih godina na vlasti.

I otplesati ponosno naprijed.

Na ritam austrijskog FPÖa, francuskog FNa, Orbanovog Fidesz-a, i s psihopatima iz poljskog Prawa i Sprawiedliwości.

U nadi da publika od prevelike količine lagera, bevande, bijelog Marlboro i loše domovinsko-neoliberalne demagogije dobije amneziju od prošlih politika koje su previše voljele i osjećale i dok se ne onesvijesti iscrpljena i omamljena po parteru, tribinama i mobilnim toi toi WC-ima, nesposobna da se odveže svojim osobnim automobilima kući.

Dok parking-metar, na zemljištu privatnog parkirišta u I. zoni stečenom u kompleksnim i neobičnim okolnostima, otkucava unedogled.

15 kuna po satu, plus bonusi za pravne malverzacije.

Gdje ima potražnje ima i ponude.

Nekad davno, davno, vjerovala sam da parkirišta ne bi trebala biti privatna, već samo gradska.

A sada nisam sigurna što da više mislim.

O tebi. O sebi. O nama.

Olja Lozica

ANKINA PRIČA

Draga Anka,

svijet se objesio pod pritiskom nevidljivog neprijatelja. Vrijeme se zaglavilo poput muhe na lijepku. Došao je trenutak da se ljudi poigraju s tišinom. Ali, nažalost, većina ljudi, hodajući prema željama umotanim u šarene blještave papire, zaboravila je kako se to uopće igra s tišinom. Oni misle da je tišina samo jedna jedina slika, prisilno zaustavljen trenutak usred kljanja. Oni ne čuju tišinu kada se šulja niti kada trči ili pleše. Ne čuju je čak niti kada se smije ili hrli u neku avanturu. Njihova je tišina zarobljena u slici razjapljene gubice nemuštog krika u očaju, s pozadinom rdavog neba nabubrenog od straha i s obješenim rukama o sumorne misli. I ti i ja smo se nekoć bojali tišine. Sječaš se? Ti i ja bili smo djeca kad su nam se osmijesi poput soli raspadali uz psokve bombi, pušaka i mitraljeza. Ti i ja bili smo djeca kad smo se budi- li plivajući u krevetu od beskrajne kilometraže zadimljenih snova prepunih gladi, hladnoće i grubosti. I ti i ja smo se nekoć bojali tišine. I mi se nismo znali igrati s njom. Ona je za nas dugo vremena bila trenutak zatišja pred neopozivo brisanje. Ona se pojavljivala kao oprez u ramenima, ona je ubrizgavala ledeni znoj u dlanove, ona je rastvarala oči kao prozore i ona je uvijek mirisala na moguću smrt. A mi smo bili djeca, i mi smo htjeli živjeti. Da bismo mogli živjeti, život sam nas je natjerao da je pretvorimo u savez- nika, da se naučimo s tišinom igrati, a ne od nje bježati. Sječaš se kad se to dogodilo? Ja se sjećam kao da je bilo jučer. Došla je nenajavljeno, po svom dobrom starom običaju. Zgusnula je zrak oko nas. Čim su nas potjerali u podrum, osjetili smo je u ustima. Bila je kisela poput limuna. Stiskala nam je usnice. Nama, djeci, tišina je aneste- zirala jezike. Odrasle je tjerala na nesuvislo mrmljanje. I taman kad se činilo da će i ovoga puta natjerati ljude oko

nas da vrisnu poput kotlića čaja, ti si je presjekla oštricom svog jezika. Iz tebe je potekla bujica putopisa. Opisivala si džungle prepune najšarenijih ptica, stabla koja su visoka preko sto metara, opisivala si koraljne grebene prepune bisera, plaže na kojima je pijesak boje snijega; pričala si o ljudima koji govore jezikom ptica, pričala si o slamnatim kućicama podignutim usred mora, pričala si i pričala sve što ti je padalo na um. Tišina je odjednom postala i obala s koje se otiskujemo i čamac na kojem se otiskujemo. Svi smo te slušali kako pričaš. Dijelila si s nama svoje iz- maštane svjetove s osmijehom na licu. I stalno si ponavljala – Sjećate se kad smo bili – na vrhu najviše plani- ne... Sjećate se kad smo bili – u špilji u kojoj žive žuti labu- dovi... Sjećate se...? Sjećate se...? A mi smo ponavljali – Da, sjećamo se... Sjećamo se... Gotovo svi smo pristajali na igru. A onda je pala bomba. Prva. Pa druga. Treća... Igra je stala, ali samo na trenutak. Kad je pala četvrta bomba, čak su i oni skeptični pristali na igru. Bombe su pljuštale. Ljudi su opisivali mjesta na kojima nikada nisu bili, ali ih se sjećaju iz uspomena koje se tek trebaju dogo- diti. I tako smo mi preživjeli onaj rat. Tako si nas ti, draga Anka, naučila kako zavoljeti tišinu s okusom limuna. Bili smo djeca, a sad smo dvije sjene sa šest nogu. Dočekali smo vrijeme kad su nam lica namreškana poput mora, kosa nam je boje kišnog neba, a prsti nam trepere kao lišće u krošnjama devedesetogodišnjih čempresa. I evo nas opet pred izazovom tišine. Samo ova tišina danas nije ona tišina. Onu tišinu dijelili smo i mladi i stari i bolesni i zdravi, svi zajedno u uskim, mračnim podrumima. Dijelili smo je. Sad nam je zabranjeno dijeliti tišinu. Onaj neprija- telj tjerao nas je da budemo zajedno. Ovaj neprijatelj tjera nas da se odvojimo. Ova tišina nije kisela, ona je bezuku- sna kao većina hrane koju danas kupujemo u supermar-

ketima. Možda se pitaš – zašto se svega ovog spominjem? Reći ću ti. Reći ću ti da znam mnogo. Reći ću ti da znam da su ti djeca u bijelom svijetu. Reći ću ti da znam da ti je muž umro prije nekoliko godina. I reći ću ti da znam koliko jezui budi pogled na zaključana vrata, kad je čovjek sam. Znam kako je tužno svjedočiti ptičjem pjevu preko prozora, sam. Znam kako zvuče suze u gluhoj sobi, kad si sama. I znam kako je sumorno nebo kad nosiš devedeset i jednu godinu, u samoći. Pitaš se – kako sve to znam? „Ptičica mi je rekla” – govorili su naši stari. Sjećaš se? Pitaš se i – tko sam ja? Ja sam onaj kojeg tek trebaš upoznati. Ja sam onaj kojeg je njegov nedavno preminuli djed naučio kako se njegova prijateljica Anka igrala s tišinom, kad se bojala ili kad je bila tužna, usamljena. Ja sam onaj koji je obećao igrati igru. Ja sam onaj koji zna da se tvoj zavežljaj duše još uvijek sjeća kako se treba igrati s tišinom. Ja sam onaj koji bi volio kad bi se tvoja igra s tišinom i moja igra s tišinom zajedno otisnule na pučinu avanture. Ja sam onaj koji te kani posjećivati često. Dolazit ću u rana jutra. Kad začuješ zvonce na vratima, pričekaj nekoliko minuta. A onda me pronađi na otiraču ispred vrata. Ne otvaraj vrata bez maske i rukavica. Primi me nježno i okači me na tiramolu do predvečerja. Pusti da me vjetar i sunce umiju. Uvedi me u kuću na čaj prije zalaska sunca. I pusti da te vodim kroz uspomene koje ćemo zajedno izmisliti. Ako pristaneš da krenemo na put, ostavi mi na otiraču laticu magnolije s one grane koja dopire do prozora tvoje spavaće sobe. Ja ću ti dolaziti u goste redovito. A ako se odlučiš da i ti meni barem pokatkad navратиš u goste, čekat ću te ispod otirača. I bit ću pažljiv prema tvojim riječima, i bit ću spreman da posjetimo sve kontinente ovog svijeta, čak i da se okupamo u vlastitim Marijanskim brazdama bez trunke straha od bezdana. Lijep dan ti želim. Tvoj Sudrug u tišini.

Ovo je prvo pismo koje sam primila od Njega. Kasnije ih je stiglo još desetine. Stižu i dalje. I ja pišem. Ostavljamo pisma ispod otirača, kako smo se i dogovorili... Mada se sad već i poznajemo. Kad navрати kao poštar, mahnem ja njemu preko prozora, mahne i on meni. Nekad nazove na telefon da provjeri treba li mi nešto iz dućana. Ali, od pisama ne odustajemo. Pisma su pisma... Divan momak. Takav mu je bio i djed. Bili smo prijatelji dugo, dugo vremena. Život nas je odveo drugim putevima. Godinama

samo se dopisivali. Igrali smo igru – sjećaš se. To je bila neka naša posebna veza, mala tajna za nasladu duše. A onda je to stalo. Ja sam se udala. On oženio. On se opet odselio. I tako... Nikad mi ne bi palo na pamet da će jednoga dana njegov unuk živjeti u ovom gradu i pozvati me na igru... Ali to je život. Igra. Kad i misliš da se ništa dogoditi neće, nešto se dogodi. Igra... Kad sam primila to prvo pismo, nisam mogla vjerovati. Pročitala sam ga jednom, mislila sam da sanjam. Onda sam ga pročitala još jednom. I dalje sam bila u nevjerici. Buljila sam u ta slova, taj rukopis, onako lijep, starinski, ma pravi krasopis... Zaplakala sam. Ganulo me je... Ja nemam kompjutor. Imam neki prastari mobitel. To mi je dosta. Nikad nisam osjetila želju da pribavim nešto drugo. Ja sam osoba od starih knjiga – gledanja u oči dok se razgovora uz čaj. Mada i vino dobro dođe ponekad, ili rakijica, ako je kvalitetna, domaća... Sad mi više nitko ne dolazi u goste. Tako je. Ne samo meni, svima... Ova situacija je... S djecom se čujem preko telefona. Imam dvije kćerke. Žive u inozemstvu. Obje imaju porodice. Imam dva krasna zeta, tri unuka, jednu unuku i dvije prauunučice. Nisam sama. Znam da neki dio mene je tamo daleko, miljama, i da živi neki lijep život. Svukud me ima. Ponosna sam na to. Krasni su to ljudi. Zdravi u glavi. Dobri. Pošteni. I na to sam ponosna... Ne, nisam sama, ali sam bila jako, jako usamljena... I bila sam zaboravila kako se ono igra s tišinom. Mislila sam u nekom trenutku da ću... Ma... Kako je lijepo što postoje duše koje znaju nježno čovjeka izvući iz noćne more... Otkad si međusobno pišemo, mnogo češće opet udišem nebo boje naranče. Samo ponekad u kasne sate, kad susjedin pas zavija na nebo, kad se sjetim svoje djece, veselja, osmjeha, kad se sjetim zajedničkih druženja, pjesme, sjetim se prvo daljine, a onda se sjetim da se ne mogu sjetiti kako će izgledati vrijeme iza ove tišine... I onda mi... (*Pokušava zviždati.*) Kad mi dođe tu neka kneđica, ja... (*Pokušava zviždati.*) Vježbam život... Prije nekoliko dana napisao mi je u pismu – „Zviždanje ti je išlo očajno. Tako kažu glasnice. Sad je možda vrijeme da ga usavršiš kad osjetiš kako te tišina vreba iza leđa.” (*Pokušava zviždati.*) I ja vježbam. (*Pokušava zviždati.*) I kanim i dalje vježbati, vježbati život, do vremena iza ove tišine. (*Zviždi.*) I sjetit ću se. Znam da hoću. Moram.

Dina Vukelić

MUKE SVETE SANJE U KARANTENI

Sanja u osami svoje skromne i uredne sobe. U polumraku se obraća figurici Isusa Krista na noćnom ormariću, ali svaki čas baci pogled kroz prozor, kao da se nasuprot njezinog stana nešto važno događa.

SANJA: Teška su vremena. Ne znam kad sam zadnji put bila na misi pa ti se jedino ovako mogu obratiti. Taj koronavirus i 5G mreža su djelo samog Nečastivog, eto što su! Oprosti, ne smijem biti negativna; nije baš sve toliko turbobno. Evo, recimo, prije koji tjedan se u žutom spačeku vozio župnik i blagoslivljao pobožni narod. Na socijalnoj distanci. Hvala Bogu. Vidjela sam na Facebooku da se održala i mobilna euharistija. Vjernici su klečali na livadi i molili se obasjani suncem. Bez brige, sve se odvijalo na najmanje dva metra razmaka. Negdje su se i potajno održavale mise. Divno.

Sanja pogleda kroz prozor, a onda se ponovo posveti Isusu.

Kad Božji hramovi budu svima širom otvorili vrata, sve će biti lakše. Ja se ipak ne usudim izlaziti iako me vjera štiti više od troslojne maske. Ruku na srce, nije mi život prije koronavirusa bio puno drukčiji; češće sam boravila u ova četiri zida nego vani. To mi je sigurnije i ljepše. Vanjski svijet zna biti okrutan. Govorio je don Luka na Katoličkom četvrtku: „U samoći dopiremo do vlastite nutrine”. Onda me je prodorno pogledao. Nikad nisam lutala po klubovima i shopping centrima, i gubila vrijeme na mobitelu kao dokona mladež, osim kada bih se rasonodila uz *Candy Crash* ili neki fora mem sa stranice *katolicki-memovi.hr*. Humor je ipak dar Božji. Navikla sam na izolaciju poput karmelićanke, i ja ću uz tebe, Isuse, sve preživjeti: i koronavirus, i 5G mrežu, i sva iskušenja modernog svijeta.

Sanja ponovo pogleda kroz prozor, a zatim se vrati Isusu.

Oprosti, kao da sam čula nešto preko puta. Mene brine nešto drugo. Radi se o Barbari. Ona već peti dan markira *online* nastavu. Mama je u svom filmu, malo kuha pa gleda one priglupe RTL-ove *realityje* pa se druži s mačkom pa plače pa guta aparurine i tako u krug. Za to vrijeme Barbara se iskrađa iz stana sva u šljokicama kao da ide na party. Korona party! Bez maske! Bez rukavica! Ma, Barbara pere ruke manje od 20 sekundi. Dezinficirala se zadnji put kada se pipkala s onim masnokosim likom iz školskog benda. Kažem joj lijepo: „Barbara, ostavi te nakaradne štikle ispred stana.” Ona se nasmije: „Sanja, daj se skuliraj. To su Jimmy Choo štikle. Poklon od tajnog obožavatelja. Nema šanse da imaju virus.” Što? Tajni obožavatelj?

Sanja ustane i šikicne kroz prozor. Uzdahne ljutito.

Moja sestra je spremna na sve! I ja da se skuliram? „Sanja, ti si uvijek tako ukočena. Get a life.” Nas dvije kao da nismo sestre. Nju opsjedaju demoni. Kako ja to znam? Pa, uz malu žrtvu. Napravila sam fejk profil *antezovkohajduk* i provjerila Barbarin Instagram. Kao prvo, ona tamo lajka sve fotke one sotonističice Billy Elish. Kao drugo, znaš li ti što Barbara radi u *storijsima*? Ona se druži s ekipicom. U parkiću. Na klupici. Bez razmaka. Tamo su neki tipovi koji joj svašta pišu u stilu „ej dobra si mala šta bi ti radijo LOL.” LOL?! Neki joj šalju lascivne emotikone. Koliko sam patlidžana izbrojala, Bože sačuvaj! (*Križa se.*) Zavrtjelo mi se i počela sam se gušiti kao da imam koronu. I tako, svi se stišču kao sardine, a u rukama drže